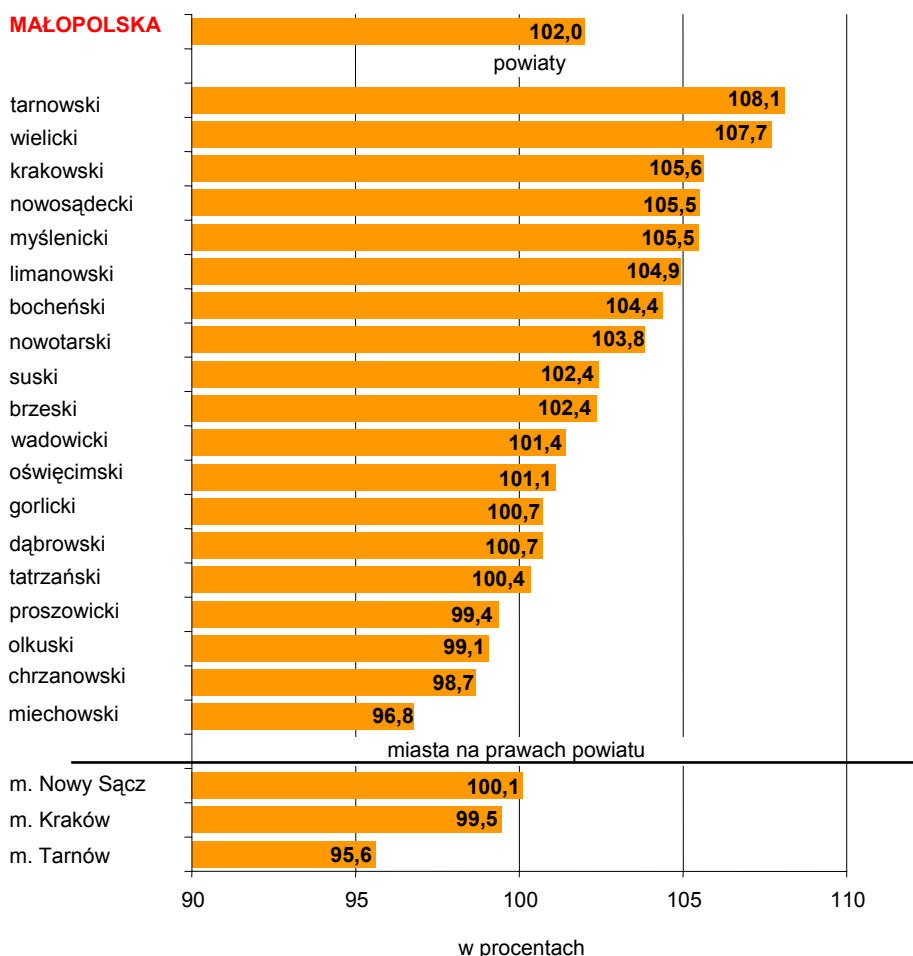

WYNIKI BADAŃ - SYNTEZA

LUDNOŚĆ

W końcu 2008 roku **województwo małopolskie liczyło 3287,1 tys. mieszkańców**, co stanowiło 8,6% ogółu ludności Polski. Był to wzrost o 0,2%, a w liczbach bezwzględnych o 8,1 tys. osób więcej niż rok wcześniej. Średnioroczne tempo przyrostu ludności utrzymuje się na niezmiennym poziomie od 2000 roku. Trzy obszarowo największe powiaty województwa skupione wokół miast na prawach powiatu są także największymi pod względem liczby mieszkańców. Jest to wynikiem wysokiego tempa przyrostu rzeczywistego ludności w ostatnich latach.

ZMIANY LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W LATACH 2000-2008 (2000=100)

Największy pod względem liczby mieszkańców – powiat krakowski, w 2008 roku zamieszkiwało 250,4 tys. osób, czyli ponad 1/10 ludności wszystkich powiatów ziemskich. Dwa kolejne powiaty: nowosądecki i tarnowski miały zbliżoną liczbę ludności, odpowiednio 201,4 tys. i 195,0 tys. osób. W omawianych powiatach w okresie 2000-2008 odnotowano wysoki wzrost liczby mieszkańców: w powiecie tarnowskim – o 8,1%, krakowskim – o 5,6% i nowosądeckim wzrost o 5,5%.

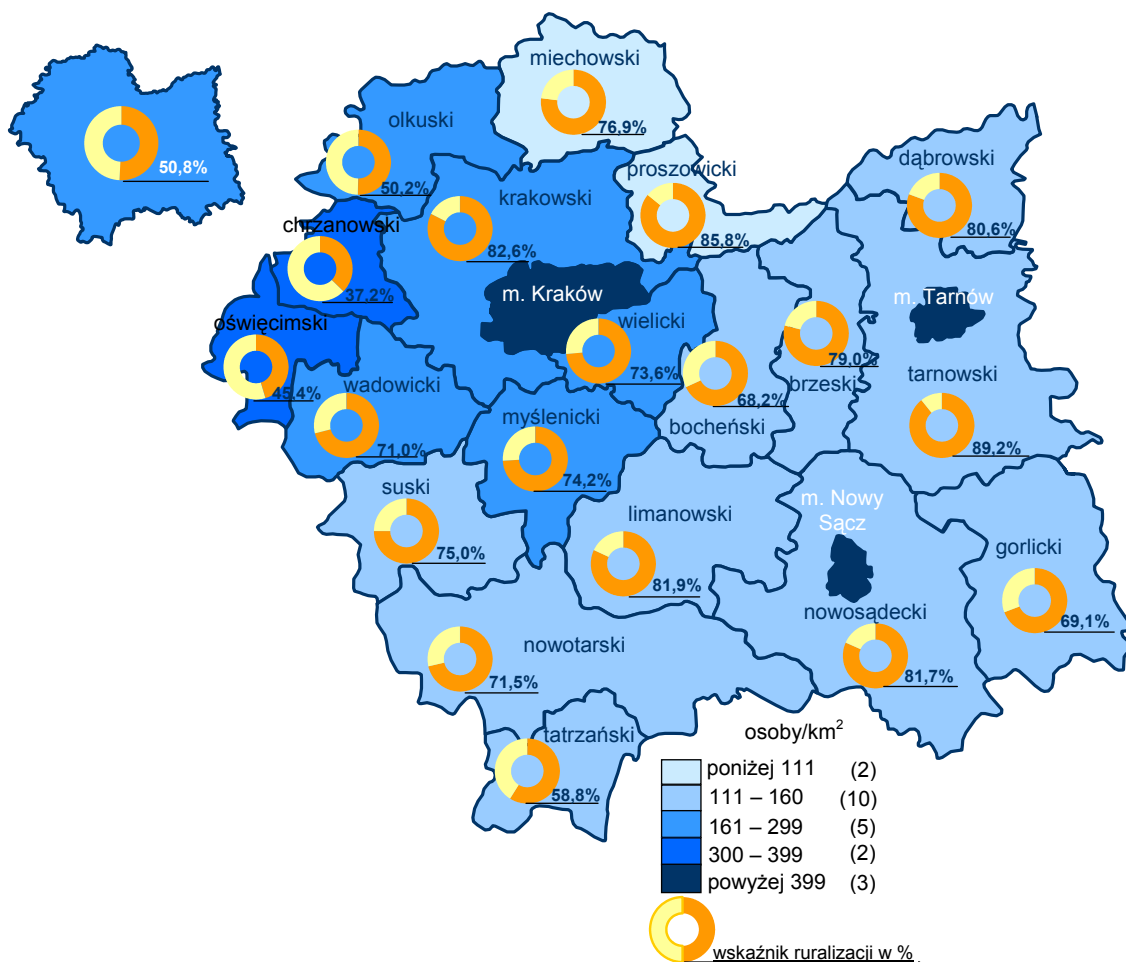
W okresie od 2000 roku wzrost liczby ludności, zdecydowanie wyższy od przeciętnego w województwie wynoszący 2,0% osiągnęły 4 powiaty: wielicki – wzrost o 7,7%, myślenicki – o 5,5%, limanowski – o 4,9% i bocheński – wzrost o 4,4%.

W ostatnich 8 latach odnotowano relatywnie wysoki spadek liczby mieszkańców w powiatach: miechowskim – o 3,2%, chrzanowskim – o 1,3%, olkuskim – o 0,9% oraz proszowickim – spadek o 0,6%.

W końcu 2008 roku Kraków zamieszkiwało 754,6 tys. osób, tj. blisko 23% ogółu mieszkańców województwa. Na przestrzeni 8 lat liczba ludności stolicy województwa zmniejszyła się o 0,5%. W tym samym okresie liczba mieszkańców Tarnowa zmniejszyła się o 4,4% i w końcu 2008 roku wynosiła 115,5 tys. osób. W Nowym Sączu od 2000 roku liczba mieszkańców miasta utrzymuje się na takim samym poziomie i na koniec 2008 roku wynosiła 84,5 tys. osób.

Od początku ostatniej dekady XX wieku można zaobserwować w województwie małopolskim postępujący, systematyczny wzrost liczby ludności zamieszkującej tereny wiejskie. W końcu 2008 roku współczynnik ruralizacji, czyli odsetek ludności wiejskiej wynosił 50,8% i był wyższy o 1,4 pkt proc. niż na początku lat 90-tych.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA I WSKAŹNIK RURALIZACJI W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG POWIATÓW W 2008 R. Stan w dniu 31 XII

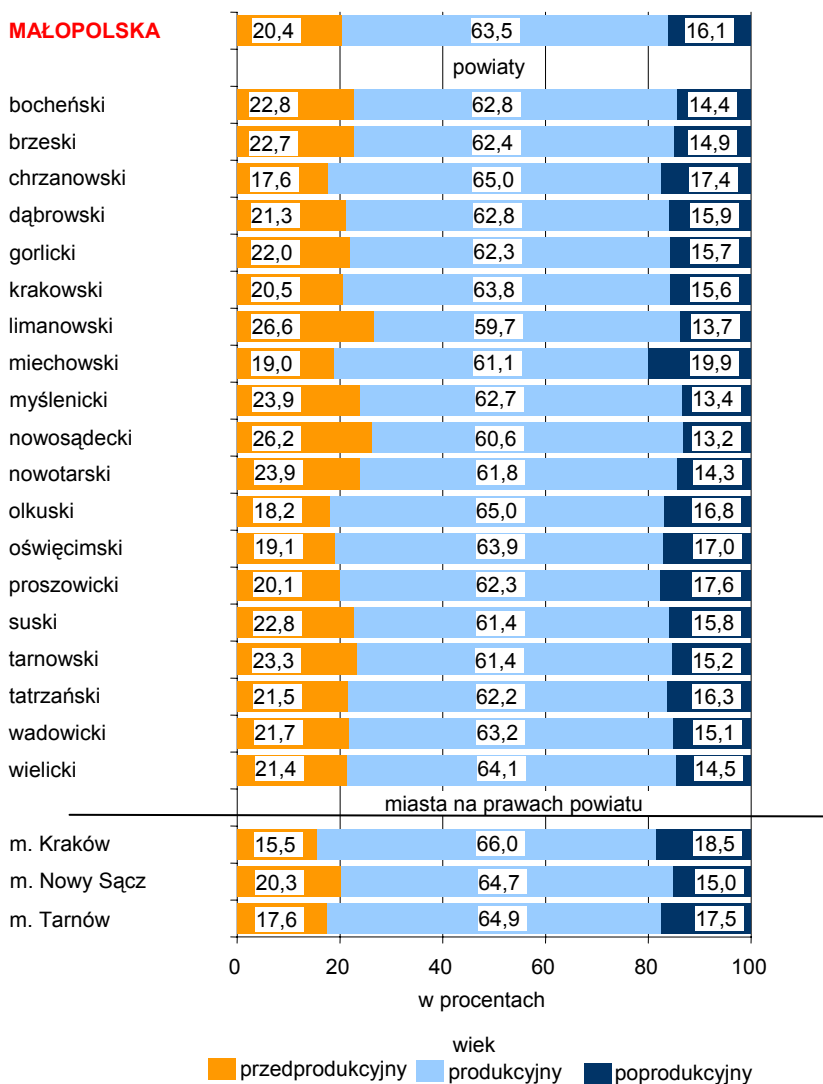
W układzie przestrzennym najwyższy wskaźnik ruralizacji występuje w powiatach tarnowskim i proszowickim, w których na terenie wsi zamieszkuje odpowiednio: ponad 89% i blisko 86% ogółu mieszkańców. Natomiast najniższy odsetek ludności wsi odnotowano w powiatach: chrzanowskim – 37,2% i oswiecimskim – 45,4%.

Znaczący wzrost liczby ludności spowodował, że w województwie małopolskim **gęstość zaludnienia** wyniosła **217 osób/km²** i była minimalnie wyższa niż w poprzednim roku (216 osób/km²). Jest to wysoki wskaźnik zaludnienia, drugi w kraju, po województwie śląskim - 377 osób/km².

ze wskaźnikiem 109 kobiet na 100 mężczyzn, natomiast pełna równowaga płci występuje tylko w powiecie limanowskim.

Skutkiem systematycznego spadku liczby urodzeń w latach 90-tych jest zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży do 17 roku życia. W województwie małopolskim w 2008 roku populacja osób **w wieku przedprodukcyjnym** liczyła **670,4 tys. osób**, co w odniesieniu do stanu sprzed roku oznacza zmniejszenie o 1,7%. Udział tej zbiorowości w całej populacji obniżył się do 20,4% i był o 5 pkt niższy niż w 2000 roku. Wśród powiatów najwyższy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w powiatach: limanowskim – 26,6% i nowosądeckim – 26,2% natomiast najniższą jego wartość odnotowano w powiatach: chrzanowskim i olkuskim, odpowiednio 17,6% i 18,2%.

LUDNOŚĆ WEDŁUG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2008 R. Stan w dniu 31 XII

Korzystne zmiany można zaobserwować w grupie osób w wieku produkcyjnym (18-59 lat kobiety i 18-64 lata mężczyźni). Od 2000 roku odsetek osób w wieku zdolności do pracy wzrósł o blisko 4 pkt proc., tj, z poziomu 59,7% do 63,5% w 2008 roku, jednak tempo wzrostu tej grupy ludności na przestrzeni lat jest coraz wolniejsze. W końcu 2008 roku w województwie małopolskim było **2087,6 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym**. W tej grupie wiekowej ludność w wieku mobilnym (18-44 lata) w 2008 roku stanowiła 64,5% ludności w wieku produkcyjnym, jednak niekorzystnym zjawiskiem jest stałe zmniejszanie się jej liczebności

w omawianej zbiorowości. Dla porównania w 2000 roku udział ten wynosił 67,2%. Odsetek osób w wieku niemobilnym, tj. w wieku powyżej 44 roku życia, w liczbie ludności ogółem od 2000 roku wzrósł o 3 pkt proc., co potwierdza proces starzenia się zasobów siły roboczej.

W ostatnich latach wyraźnie wzrasta liczba osób w **wieku poprodukcyjnym** (60 i więcej lat kobiety, 65 i więcej lat mężczyźni). W końcu 2008 r. ta zbiorowość liczyła **529,1 tys. osób** i stanowiła 16,1% ogółu mieszkańców. W okresie 8 lat jej liczebność zwiększyła się o blisko 11%.

Zmiany w strukturze wiekowej, tj. malejąca liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym, przy niewielkim wzroście populacji osób w wieku produkcyjnym świadczą o powolnym starzeniu się mieszkańców Małopolski. W końcu 2008 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57 osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym), podczas gdy w 2000 roku tych osób było 67. Jednak proces ten jest bardziej widoczny, jeżeli porównujemy ten wskaźnik odrębnie dla osób w wieku przed i poprodukcyjnym. W takim ujęciu niekorzystnie wypada grupa wieku przedprodukcyjnego. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym w 2008 roku przypadało 32 osoby w wieku przedprodukcyjnym oraz 25 osób w wieku poprodukcyjnym. W 2000 roku te wielkości wynosiły odpowiednio 43 i 25. Dla miast współczynnik obciążenia ekonomicznego wyniósł 47 osób, a dla wsi – 68 osób na 100 osób w wieku produkcyjnym. W województwie małopolskim współczynnik ten osiągnął najwyższy poziom w powiatach limanowskim i nowosądeckim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio 68 i 65 osób w wieku nieprodukcyjnym, natomiast najniższą wartością tego wskaźnika odznaczał się powiat olkuski – 54 osoby i miasto Kraków – 52 osoby.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

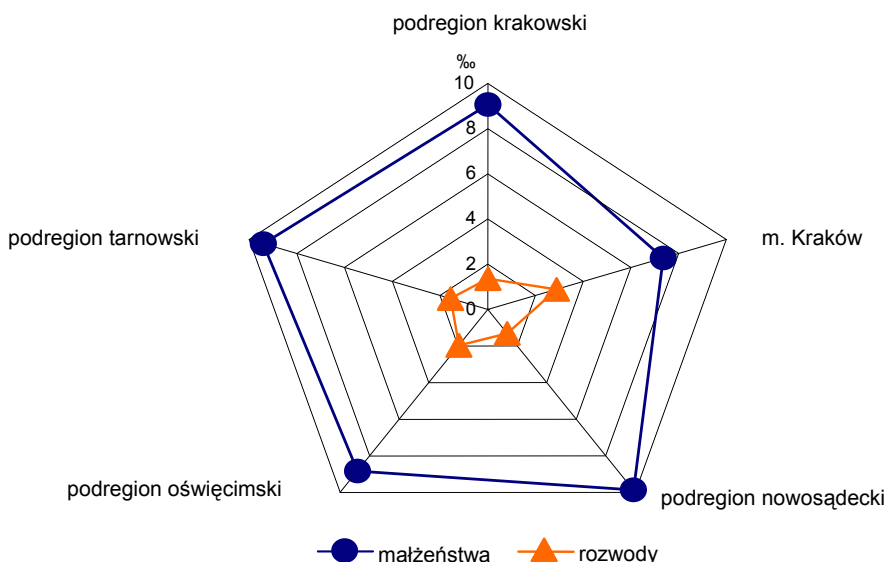
W 2008 roku urzędy stanu cywilnego w województwie zarejestrowały **22,0 tys. nowych związków małżeńskich**, czyli o blisko 3% więcej niż rok wcześniej, a w liczbach bezwzględnych o 619 więcej. Tym samym w niewielkim stopniu wzrósł współczynnik natężenia małżeństw, czyli liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności i wyniósł 6,8‰ wobec 6,6‰ przed rokiem. Nasilenie nowych związków w 2008 roku wśród powiatów było dość zróżnicowane. Relatywnie najwięcej małżeństw zawarto w powiatach limanowskim i nowosądeckim, gdzie na każde 1000 ludności przypadało blisko 8 nowych związków małżeńskich, przy stosunkowo korzystnej relacji liczby rozwodów na 1000 nowo zawartych małżeństw: w powiecie limanowskim – 61 i nowosądeckim – 66. W województwie na 1000 ludności zostało zawartych blisko 7 nowych związków, a wskaźnik natężenia rozwodów wynosił 198/1000.

Wskaźnik natężenia małżeństw ukształtował się w Krakowie na najniższym w województwie poziomie – 6 nowych związków małżeńskich na 1000 ludności, przy jednocześnie najwyższej w województwie liczbie rozwodów – 375 na 1000 nowozawartych małżeństw. Podobna sytuacja miała miejsce w Tarnowie, gdzie na 1000 mieszkańców zawarto ponad 6 nowych małżeństw, a wskaźnik natężenia rozwodów wyniósł 356/1000 nowozawartych małżeństw. Nieco lepiej było w Nowym Sączu, gdzie omawiane wskaźniki ukształtowały się na poziomie: blisko 7 małżeństw/1000 ludności i 250 rozwodów na 1000 nowych małżeństw.

Ponad 76% prawnie zawieranych małżeństw w Małopolsce stanowiły małżeństwa wyznaniowe – zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego (w kraju – 69,2%). Na 16,8 tys. małżeństw wyznaniowych 37 było związkami zawartymi w innym kościele niż katolicki.

W omawianym okresie w województwie orzeczono prawomocnie **4,4 tys. rozwodów**, z tego 3/4 w miastach. Po wcześniejszym 5-letnim okresie systematycznego wzrostu liczby rozwodów i jej spadku w 2007 roku o niemal 17%, w 2008 roku wystąpił ponowny wzrost ich orzeczeń o ponad 5%.

MAŁŻEŃSTWA I ROZWODY NA 1000 LUDNOŚCI W WIEKU 20 LAT I WIĘCEJ W PODREGIONACH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2008 R.

Od 2006 roku następuje systematyczny spadek liczby orzeczeń separacji. W 2008 roku w województwie sądy orzekły **286 separacji** małżeństw wobec 376 rok wcześniej. Zatem ich liczba zmniejszyła się o blisko 1/4. Jednocześnie sądy orzekły zniesienie 14 separacji małżeństw w województwie (w skali kraju 252). Rok wcześniej było 15 takich przypadków (w kraju 215).

Po latach spadku, od 2004 roku obserwuje się wzrost liczby urodzeń żywych. W 2008 roku w Małopolsce **urodziło się 36,9 tys. dzieci** i było to o 8,2% więcej, a w liczbach bezwzględnych o blisko 2,8 tys. urodzeń więcej niż w poprzednim roku. Wzrost liczby urodzeń w województwie był najwyższy od 10 lat.

Relatywnie wysoki wzrost liczby urodzeń przełożył się na wyższy wskaźnik ich natężenia, czyli liczby urodzeń na 1000 ludności. Współczynnik ten w 2008 roku w województwie wynosił 11,3‰ i był wyższy niż przed rokiem o 0,8 pkt oraz wyższy od wskaźnika ogólnopolskiego wynoszącego 10,9‰.

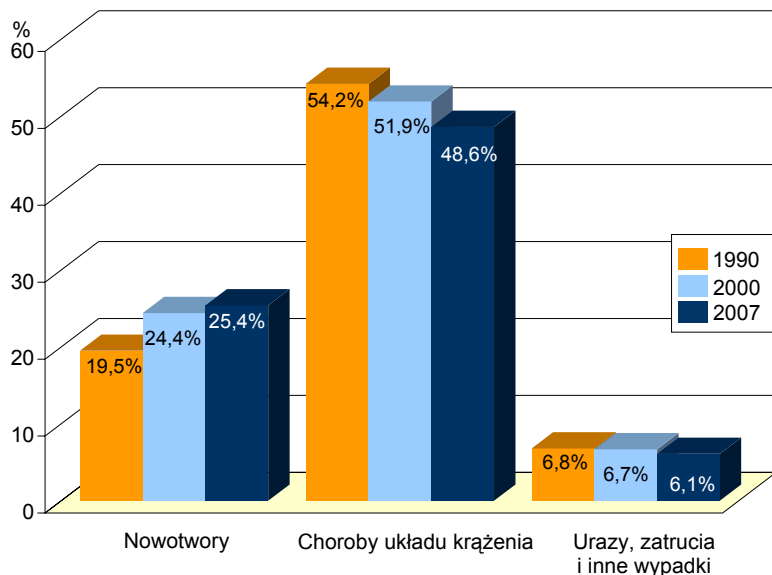
Obserwowany wzrost liczby urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Najbardziej korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik dzietności ogólnej kobiet na poziomie conajmniej 2,10 – 2,15, co oznacza, że na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio dwoje dzieci.

Współczynnik wojewódzki ukształtował się na poziomie 1,42 i był wyższy o 0,1 pkt niż rok wcześniej, a wartość tego wskaźnika w poszczególnych powiatach w dalszym ciągu potwierdza utrzymywanie się, obserwowanej od początku lat 90-tych depresji urodzeniowej. Najmniej niekorzystny wskaźnik mają powiaty: limanowski – 1,79 i nowosądecki – 1,74 a najniższą wartość odnotowano w Tarnowie – 1,19 i Krakowie – 1,20 oraz w powiatach: proszowickim – 1,24 i dąbrowskim – 1,26.

W 2008 roku **zmarło 29,7 tys. mieszkańców** województwa małopolskiego i w porównaniu z 2007 rokiem ich liczba wzrosła o 1,0%. Współczynnik umieralności ludności wynosił 9,1‰ i był wyższy o 0,1 { @ niż rok wcześniej. Analizując dynamikę zgonów od 2000 roku, możemy zaobserwować tendencję wahadłową ze

wzrostami większymi niż spadki, jednak pozytywną oznaką procesów demograficznych jest stałe zmniejszanie się współczynnika zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych. Maleje on systematycznie, osiągając w 2008 roku poziom 4,94‰ (w 2000 roku – 7,33‰).

ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM

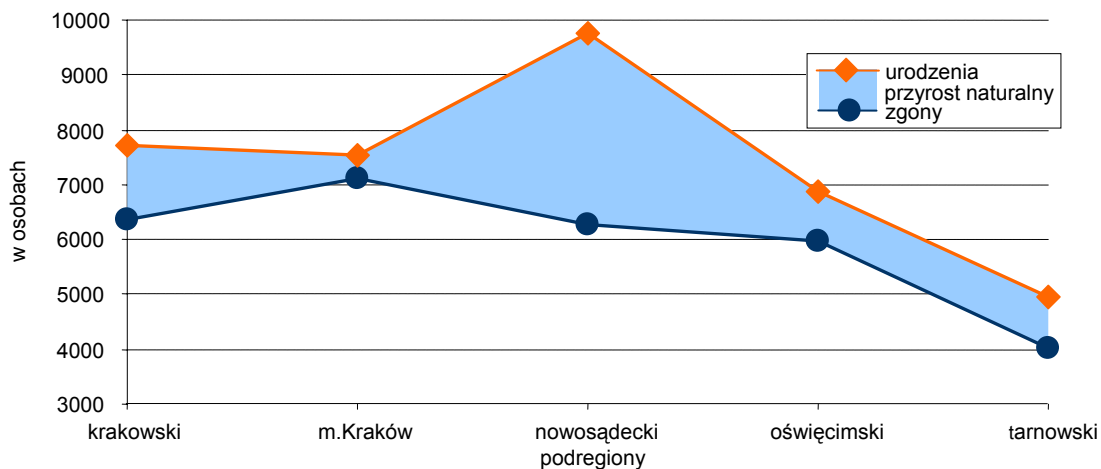

Zgony według przyczyn wymagają szczegółowej wielostronnej analizy, dlatego w opracowaniach za 2008 rok prezentuje się wyniki tego badania za 2007 rok.

Główne przyczyny zgonów całej populacji to wciąż choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, jednak na przestrzeni lat ich udział zmieniał się. Od początku lat 90-tych w ogólnych przyczynach zgonów o blisko 6 pkt proc. zmniejszył się udział chorób układu krążenia, a zwiększył chorób nowotworowych. Choroby układu krążenia w 2007 roku stanowiły 48,6% wszystkich zgonów, a udział zgonów z powodu nowotworów wynosił 25,4%. Przyczyny zewnętrzne zgonów obejmujące urazy, zatrucia i inne wypadki stanowiły 6,1% ogółu przyczyn.

Przy stosunkowo wysokim wzroście liczby urodzeń i minimalnym wzroście liczby zgonów w 2008 roku **przyrost naturalny** wynosił **7,1 tys. osób** i był dwukrotnie wyższy niż rok wcześniej. Warto dodać, że był to najwyższy przyrost naturalny od 1998 roku.

RUCH NATURALNY W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM WEDŁUG PODREGIONÓW W 2008 R.

Wskaźnik przyrostu naturalnego w 2008 roku wynosił 2,2‰ i był wyższy niż w roku poprzednim o 0,8 pkt. Rozpiętość między najwyższym (w powiatach limanowskim i nowosądeckim) a najniższym (powiat miechowski) wskaźnikiem wyniosła ponad 9,5 punktu.

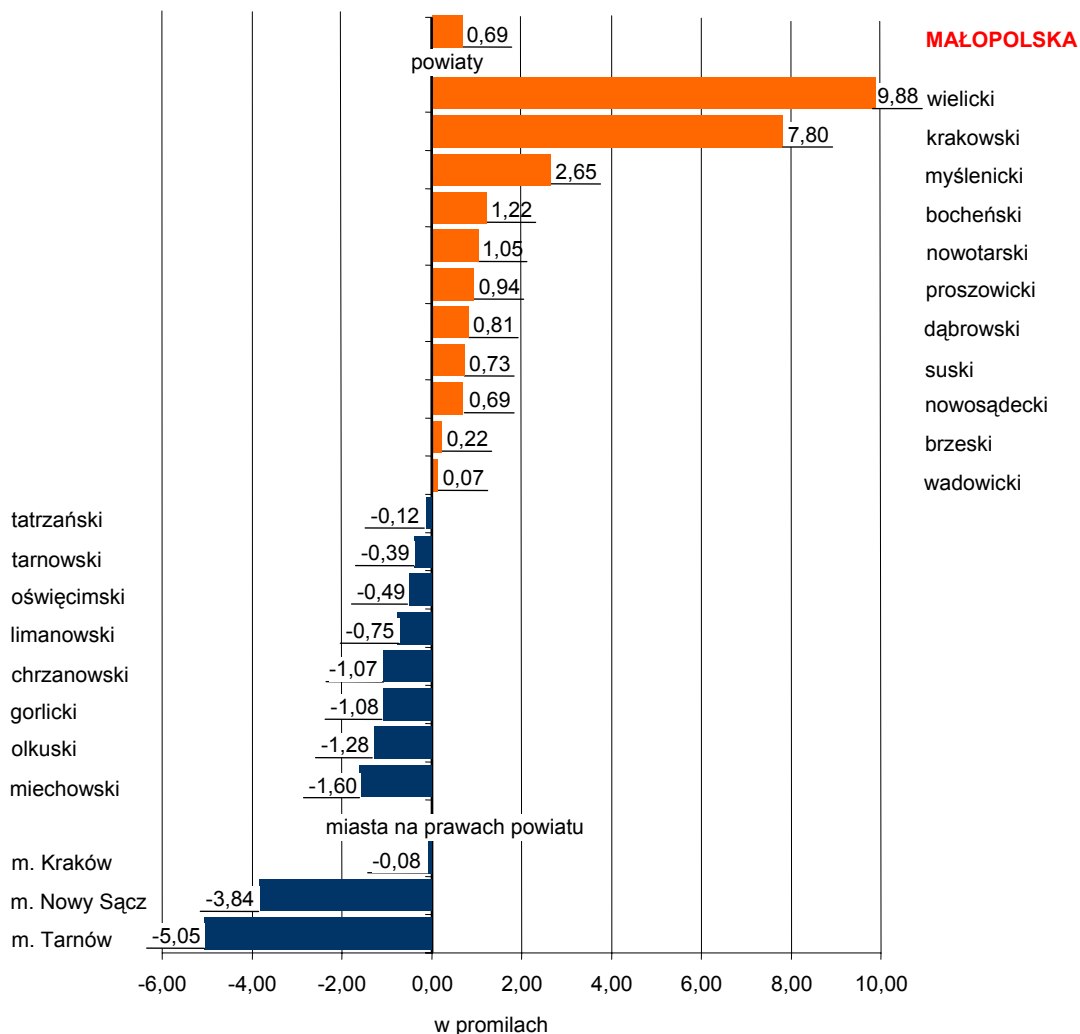
Współczynnik dynamiki demograficznej określa relację liczby urodzeń na jeden zgon. W województwie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 1,24, co oznacza, że na każde 6 urodzeń przypada 5 zgonów. W powiecie limanowskim wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość i wynosił 1,7, czyli na 7 urodzeń – 4 zgony. Najniższy wskaźnik odnotowano w powiecie miechowskim – 0,74, w tym przypadku na każde 3 urodzenia przypadają 4 zgony.

MIGRACJE LUDNOŚCI

Czynnikiem wywierającym istotny wpływ za zmiany stanu zaludnienia są migracje ludności. Po dwóch latach wyraźnego wzrostu w 2008 roku nastąpił spadek mobilności terytorialnej ludności na pobyt stały.

W omawianym roku biura ewidencji ludności województwa zameldowały na pobyt stały 30,6 tys. osób (łącznie w ruchu wewnętrznym i z zagranicy). Większą mobilność przejawiały kobiety – 54,5% ogółu zameldowanych oraz mieszkańcy wsi – blisko 55%. W tym samym okresie 28,4 tys. osób zostało wymeldowanych z pobytu stałego. Wymeldowania także w większym stopniu dotyczyły kobiet – ponad 54% oraz mieszkańców miast – ponad 57%. W stosunku do 2007 roku migracja w obu „kierunkach” spadła o około 20%. Saldo migracji stałej wyniosło 2,2 tys., zatem było niższe niż rok wcześniej o ponad 17%, a w liczbach bezwzględnych o 472 osoby.

SALDO MIGRACJI STAŁEJ NA 1000 LUDNOŚCI W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W 2008 R.

W migracjach wewnętrznych na pobyt stały w województwie małopolskim od wielu lat utrzymuje się znaczna nadwyżka osób zameldowanych nad osobami wymeldowanymi, czyli dodatnie saldo tej migracji. W 2008 roku **saldo migracji stałej** wynosiło **2,8 tys.** osób (rok wcześniej 3,3 tys.). Ponad 70% stanowiły przemieszczenia ludności wewnątrz województwa, a 30% przepływy między województwami.

W miastach nadal utrzymuje się ujemne saldo migracji wewnętrznej. W omawianym okresie wymeldowało się 14,8 tys. mieszkańców miast – z czego ponad 61% na tereny wiejskie, a zameldowało się 12,9 tys. osób. Zatem saldo wyniosło minus 1,9 tys. osób (w roku poprzednim było to minus 2,5 tys. osób). Wysokie tempo napływu ludności na tereny wiejskie województwa małopolskiego nieco zwolniło, mimo to 2/3 wszystkich osób przybyłych, to osoby, które poprzednio zamieszkiwały w miastach. W 2008 roku saldo migracji na wsi ukształtowało się na poziomie 4,7 tys. osób, tj. o 1,1 tys. osób mniej niż rok wcześniej.

Najwięcej osiedlających się na terenie województwa małopolskiego na pobyt stały to osoby zamieszkujące poprzednio w województwie śląskim – 2,8 tys. osób oraz podkarpackim – 1,5 tys. osób, i również do tych województw przemeldowało się najwięcej mieszkańców Małopolski, odpowiednio: 1,8 tys. osób i 0,8 tys. osób. Największą grupę migrantów w 2008 roku stanowiły osoby w wieku 25-29 lat i 30-34 lata. Ich udział osiągnął 33,4% w napływie, a 32,5% w odpływie ludności.

Na ogólne saldo migracji stałej wpływ mają również zmiany w saldzie migracji zagranicznej. W omawianym okresie na pobyt stały zameldowało się 1,8 tys. osób przybyłych z zagranicy, natomiast wymeldowało się na pobyt stały za granicę 2,3 tys. osób (ponad 63% tych osób było mieszkańcami miast). W efekcie saldo migracji zagranicznej wyniosło, tak jak rok wcześniej, minus 0,6 tys. osób.

Wśród wyjeżdżających za granicę 1/3 wszystkich migrujących stanowiły osoby młode, w wieku 20-29 lat i osoby w tym przedziale wiekowym wśród imigrujących do naszego województwa również stanowiły najliczniejszą grupę osób – blisko 28%.

Najwięcej mieszkańców z województwa małopolskiego wyjechało do Stanów Zjednoczonych – ponad 36% emigrujących i do Wielkiej Brytanii – 18,0%. Również oba te państwa były miejscem dotychczasowego zamieszkania osób tworzących najliczniejszą grupę przybywających na stałe do naszego województwa, odpowiednio: blisko 31% i 19,0%.

W 2008 r. **mobilność terytorialna na pobyt czasowy** minimalnie zmniejszyła się. W końcu 2008 roku na pobyt czasowy trwający dłużej niż 3 miesiące zameldowanych było 70,5 tys. osób, czyli o 1,6% mniej niż w roku poprzednim. Równocześnie 57,0 tys. stałych mieszkańców województwa było czasowo nieobecnych w miejscu swojego stałego zamieszkania.

Saldo migracji czasowej, pomimo obniżenia o 8,6%, nadal jest w województwie wysoko dodatnie i na koniec omawianego okresu wynosiło 13,5 tys. osób (14,7 tys. rok wcześniej).

Charakterystyczne na terenów wiejskich mocno ujemne saldo migracji czasowej nieco zmalało i w końcu 2008 roku wyniosło minus 5,5 tys. osób wobec minus 6,0 tys. osób rok wcześniej. Jednak na dynamikę migracji czasowych istotny wpływ ma sytuacja w Krakowie, charakterystyczna dla wielkich miast. Na koniec 2008 roku dodatnie, wynoszące 19,8 tys. osób saldo migracji czasowych „zniwelowało” całe ujemne saldo migracji czasowej wsi, jak też niektórych miast w Małopolsce.